

Lauri Eskola 1940–2022

Lauri Olavi (Lasse) Eskola kuoli 11.8.2022 Vantaalla 82 vuoden ikäisenä. Hän syntyi 27.5.1940 Eurassa. Hänen vanhempansa olivat maanviljelijä Unto Olavi Eskola ja emäntä Taimi Mari o.s. Nordman. Eskola valmistui ylioppilaaksi Euran yhteiskoulusta 1960. Samana vuonna hän voitti nuorten Pohjoismaisen mestaruuden painonnostossa yhteistuloksella 370 kg. Hänen nuoruuden harrastuksiinsa kuului myös pianonsoitto. Painonnostossa tulivat fysiikan asettamat rajat vastaan, mutta klassinen musiikki oli aina hänen sydäntään lähellä. Eskolasta tuli asiantuntija myös sillä saralla – sinfoniaista ja oopperoista kamari-musiikkiin, ja hän oli usein nähty vieras Naantalin ja Kuhmon musiikkijuhlilla.

Varusmiespalvelun päätteeksi 1961 Lauri Eskola ylennettiin vänrikiksi. Samana vuonna

hän aloitti opiskelun Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa pääaineenaan fysiikka. Eskola valmistui filosofian kandidaatiksi 1966, jolloin hän ystävänsä ehdotuksesta otti yhteyttä Geologiseen tutkimuslaitokseen (vuodesta 1984 lähtien Geologian tutkimuskeskus) ja sai sieltä työpaikan malmiosaston geofyysikkona. Silloin hänen toimenkuvaansa kuuluivat malminetsinnän geofysiikaaliset mittaukset, niiden suunnittelu, toteuttaminen ja hyödyntäminen. Kentällä työskenteleville hänen käyntinsä työmailla olivat kohokohtia. Hän ei lähestynyt ketään jalustalta ja oli kiinnostunut henkilöstöstä paitsi työntekijöinä myös ihmisinä. Kenttähenkilöstöä informoitiin meneillään olevista työmaista ja tuloksista sekä koulutettiin aina geofysiikan perusteisiin asti. Työn ohella Eskola jatkoi opintoja valmistuen filosofian lisen-siaatiksi 1969 Helsingin yliopistossa ja väit-telen tohtoriksi 1976 Oulun yliopistossa. Hän eteni valtioneufyysikoksi 1979 ja Geologisen tutkimuslaitoksen geofysiikan osaston johta-jaksi ja professoriksi 1981. Hänet nimettiin tuolloin myös dosentiksi Oulun yliopistoon, jossa hän toimi ohjaajana, luennoitsijana ja vastaväittelijänä. Vuonna 1997 Eskola nimi-tettiin tutkimusprofessoriksi johtamaan Geologian tutkimuskeskuksen geofysiikan tutki-muslinjaa. Hänelle myönnettiin Suomen Leijonan I luokan ritarimerkki 2003. Työura Geologian tutkimuskeskuksessa kesti kunnioi-tettavat 37 vuotta.

Lähimmille alaisilleen Eskola antoi paljon vapauksia, vastuuta, turvallisen toimintaym-päristön sekä aikaa ja tilaa kehittää omia eri-koisalueitaan. Hänellä oli asioista vankat omat käsityksensä, mutta hän arvosti myös omis-taan poikkeavia mielipiteitä, jos ne perusteltiin

hyvin. Niinpä hänen johtamansa geofysiikan osasto oli tunnettu geofysiikan eri osa-alueiden huippuosaajista ja teki hyvää tulosta.

Eskola kuului aktiiviaikanaan useisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin yhdistyksiin. Kansainvälisissä ympyröissä hänet usein tapasi keskustelemassa sovelletun geofysiikan uranuurtajan professori D. S. Parasniksen kanssa. Suomalaisen Tiedeakatemian jäsen hän oli vuodesta 2003 alkaen.

Ennen kaikkea Lauri Eskola oli etevä teoreetikko. Hän pohti fysikaalisten kenttien käyttäytymistä kallioperän ja kivimateriaalien kautta. Näin monimutkaistenkin ongelmien ratkaisut pysyivät oikeassa fokuksessa. 1970-luvun alussa tietokonetekniikka kehittyi nopeaa vauhtia. Geofysiikassa julkaistiin tulosten mallintamiseen uusia ratkaisuja. Näistä Eskola löysi virheitä, joita hän lähti perusteellisen harkinnan jälkeen korjaamaan. Teoreettisten ratkaisujen tueksi Eskola tarvitsi tietokoneohjelmointia ja siinä häntä auttoivat nuoremmat geofysikot, jotka samalla saivat tilaisuuden tutustua alan tieteelliseen puoleen. Eskola kokosi ympärilleen sähköisiin ja sähkömagneettisiin menetelmiin erikoistuneen ryhmän, jota muut alkoivat kutsua nabla-jengiksi. Hän kirjoitti yli 30 tieteellistä julkaisua etupäässä magnetostaattisten, galvaanisten ja sähkömagneettisten probleemoiden numeerisesta mallintamisesta. Hän toimitti julkaisuja, joissa myös yleisemmin käsiteltiin geofysikaalisten menetelmien käyttöä geologiassa ja malminetsinnässä. Hänen kirjallinen tuotantonsa huipentui vuonna 1992 julkaistuun oppikirjaan ”Geophysical Interpretation using Integral Equations”, josta on useita painoksia ja joka löytyy yli 270:n kirjaston kokoelmista ympäri maailmaa. Teos edustaa alan kansainvälistä kärkitasoa. Kuvaavaa Lauri Eskolan luonteelle oli, että annettuaan suostumuksensa kirjan

kirjoittamiseen kolmen vuoden kuluessa hän aloitti työn heti seuraavana päivänä.

Lauri Eskola puolusti tieteellisen tutkimuksen asemaa Geologian tutkimuskeskuksessa. Hänen johtamansa työryhmä oli esimerkiksi sitä mieltä, että tutkimus muodostaa henkisen ja tiedollisen kivijalan monipuoliselle toiminnalle ja tuottaa henkistä pääomaa, jonka tuottojen varassa myös palvelutoiminta kukoistaa. Jos tutkimusta ei tehdä, toiminta ei ole kestäväällä pohjalla ja mahdollisuudet monipuoliseen ja laadukkaaseen palvelutoimintaan ennen pitkää hupenevat.

Geofysikoille Lauri Eskola jätti vaativan perinnön: on ylläpidettävä ja kehitettävä myös teoreettista osaamista. Teoria ja käytäntö eivät ole toistensa vihollisia vaan täydentävät toisiaan. Teoria tarvitsee edistyäkseen käytännössä kohdattuja ongelmia ja tehtyjä havaintoja, eivätkä käytännön sovellukset toimi ilman pätevää teoriaa.

Koti ja perhe olivat hänelle tärkeitä. Lauri Eskola ja terveydenhoitaja Kristina o.s. Åvall vihittiin 1963 Helsingin pitäjän Pyhän Laurin kirkossa, missä myös Lauri Eskolan siunaustilaisuus järjestettiin. Perheeseen syntyi kolme poikaa: Juhani, Kari ja Markku. Myöhemmin Laurin elämään toivat iloa lapsenlapset ja lapsenlapsenlapsi, myös viimeisinä Parkinsonin taudin varjostamina vuosina. Koti sijaitsi Vantaan Seutulassa kauniissa ympäristössä ja rakas kesäpaikka Kustavissa.

Lauri Eskola on joukostamme poistunut. Muistot jäävät kuitenkin elämään erityisesti perheen ja ystävien mutta myös ammattikunnan keskuudessa.

SEPPO ELO
AIMO HATTULA

Kirjoittajat ovat Lauri Eskolan geofysikkokollegoita.